

Lithuanian translation of Breast Screening Helping You Decide

Krūtų tyrimas Šiaurės Airijoje

Kad būtų lengviau apsispręsti

Breast Screening

Krūties vėžys: kas tai?	4
Krūtų tyrimas: kas tai?	5
Krūtų tyrimo rezultatai	8
Kaip apsispręsti: galima krūtų tyrimo nauda ir rizika	11
Kokie yra krūties vėžio simptomai?	14
Į ką kreiptis, jeigu turiu klausimų?	15

Tik jūs galite nuspręsti, ar tirtis krūtis, ar ne. Šio informacinio lapelio paskirtis - padėti jums apsispręsti.

Kodėl „Health and Social Care“ (HSC) siūlo pasitikrinti krūtis?

HSC siūlo pasitikrinti krūtis, kad būtų išgelbėta krūties vėžiu sergančių moterų gyvybė. Tyrimas leidžia diagnozuoti ankstyvos stadijos krūties vėžį, kai jo dar negalima pastebėti ar užčiuopti. Tačiau nuo krūties vėžio šis tyrimas apsaugoti negali.

Krūčių tyrimas susijęs ir su tam tikra rizika. Kai kurioms krūtis pasitikrinusioms moterims gali būti diagnozuotas ir gydomas krūties vėžys, kuris kitomis sąlygomis nebūtų diagnozuotas ir nebūtų kėlęs joms grėsmės.

Kodėl man siūloma išsitirti krūtis?

Visoms 50-70 metų amžiaus moterims siūloma kas 3 metus išsitirti krūtis.

Jeigu jums daugiau kaip 70 metų, vis tiek galite susirgti krūties vėžiu. Ir nors sulaukus 70 metų amžiaus, jums nebebus siūloma tirtis krūtų, vis tiek galite tai daryti kas 3 metus. Dėl to reikės susitarti vietiniame diagnostikos centre.

Krūties vėžys: kas tai?

Krūties vėžys pradeda vystytis, kai krūties ląstelės pradeda nekontroliuojamai daugintis ir iš jų susiformuoja guzelis (dar vadinamas augliu). Vėžiui besivystant, ląstelės gali išplisti į kitus organizmo audinius, taip keldamas grėsmę gyvybei.

Krūties vėžys yra dažniausiai Jungtinėje Karalystėje pasitaikanti vėžio forma. Kiekvienais metais čia nuo krūties vėžio miršta apie 12 000 moterų. Laikui bėgant išgyvenimo galimybės susirgus šia vėžio forma vis gerėja, ir dabar maždaug 3 iš 4 moterų, kurioms buvo diagnozuotas krūties vėžys, išgyvena dar bent 10 metų.

Krūtų vėžio rizika didėja su amžiumi. Maždaug 4 iš 5 atvejų, krūties vėžys diagnozuojamas vyresnėms kaip 50 metų moterims. Daugumos krūties vėžiu susirgusių moterų šeimose **nebūna** kitų šia liga sirgusių šeimos narių.

Krūtų tyrimas: kas tai?

Krūtų tyrimas - tai rentgeno tyrimas, vadinamas mamografija, kurio tikslas - patikrinti, ar nėra vėžio žymenų. Jis leidžia pastebėti vėžinius darinius, kurie Kai kurioms krūtis pasitikrinusioms moterims gali būti diagnozuotas ir gydomas krūties vėžys, kuris kitomis sąlygomis nebūtų diagnozuotas ir nebūtų kėlęs joms grėsmės, kad būtų pastebėti kitaip ar užčiuopti.

Kas bus, jeigu nuspręsiu išsitirti krūtis?

Jums atvykus į diagnostikos centrą, jo darbuotojai peržiūrės jūsų informaciją ir pasiteiraus, ar turite kokių nors problemų su krūtimis. Būtinai klauskite, jeigu jums kas nors neaišku.

Mamografijos tyrimus daro specialiai tam parengtos mamografijos specialistės. Šiam tyrimui atlikti turėsite nusirengti iki pusės (virš juosmens). Todėl būtų geriau, jeigu vilkėtumėte ne suknelę, o sijoną arba kelnes.

Mamografijos specialistė paaiškins, kaip vyks tyrimas. Tuomet ji padės jūsų krūtį ant mamografo ir nuleis ant jos plastikinę plokštelę, kad išsilygintų krūties audinys. Be to, taip užtikrinama, kad krūtis nejudės, o mamograma bus aiški.

Paprastai daroma po dvi kiekvienos krūties nuotraukas - viena iš viršaus ir viena iš šono. Kol bus daromos nuotraukos, tyrimo specialistė stovės už apsauginės pertvaros. Kiekvieną kartą darant nuotrauką, turėsite ramiai pastovėti kelias sekundes.

Visas apsilankymas trunka ne ilgiau kaip pusvalandį, o mamogramos padaromos per kelias minutes.

Skaitmeninis mamografas

Kokius pojūčius sukeliama mamografija?

Mamografijos procedūra gali būti nelabai maloni, o kai kurioms moterims net ir skausminga. Tačiau paprastai skausmas greitai praeina.

Paskambinkite į diagnostikos centrą prieš tyrimą, jeigu:

- **turite fizinę negalią arba jums sunku lipti laiptais**, kad diagnostikos centro darbuotojai tam tinkamai pasiruoštų;
- **turite krūtų implantus**; paprastai mamografiją vis tiek galima atlikti, tačiau diagnostikos centro darbuotojams reikėtų apie tai pranešti iš anksto;
- **neseniai mamografija jums jau buvo atlikta, esate nėščia arba žindote**; jums turbūt bus pasiūlyta tyrimą atidėti;
- **jums reikia vertėjo paslaugų.**

Krūtų tyrimo rezultatai

Per 2 savaites nuo tyrimo dienos gausite laišką su tyrimo rezultatais. Šie rezultatai taip pat bus nusiųsti jūsų gydytojui.

Daugumos moterų tyrimo rezultatai būna normalūs

Maždaug 96 iš 100 patikrintų moterų mamogramose nerandama jokių vėžio požymių; tai ir yra normalus rezultatas.

Neužmirškite, kad vėžys gali išsivystyti dar neatėjus kito tyrimo laikui, todėl iš karto kreipkitės į gydytoją, jeigu krūtyse pastebėtumėte pakitimų.

Kai kurioms moterims dėl pataloginius pakitimus rodančių rezultatų reikės tolesnių tyrimų

Apie rezultatus pranešančiame laiške gali būti nurodyta, kad jums reikalingi tolesni tyrimai, nes mamogramoje matyti pataloginių pakitimų. Po tyrimo maždaug 4 iš 100 moterų siūloma atlikti tolesnius tyrimus.

Iš šių 4 moterų 1 diagnozuojamas vėžys. Likusioms vėžio nerandama ir joms vėl siūloma tirtis kas 3 metus.

Jeigu jums siūloma atvykti pasidaryti daugiau tyrimų, gali būti apžiūrimos jūsų krūtys, atliekama pakartotinė mamagrafija arba ultragarsinis tyrimas.

Taip pat gali būti atliekama biopsija, kai adata iš krūties imamas nedidelis audinio mėginys, kuris tiriamas mikroskopu. Apie rezultatus paprastai pranešama per savaitę.

Kartais prieš pateikiant galutinius rezultatus kai kurioms moterims reikia atlikti papildomą mamografijos tyrimą

Kartais dėl techninių problemų mamogramos būna nepakankamai aiškios. Jeigu taip nutiktų, jums bus siūloma atlikti pakartotinį mamografijos tyrimą, kad būtų gautas aiškesnis krūties vaizdas.

Kas nutinka 100 moterų kiekvieną kartą joms tikrinantis krūtis?

Jeigu jums būtų diagnozuotas krūties vėžys, jis gali būti neinvazinis arba invazinis

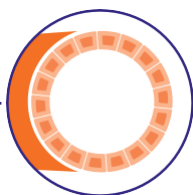
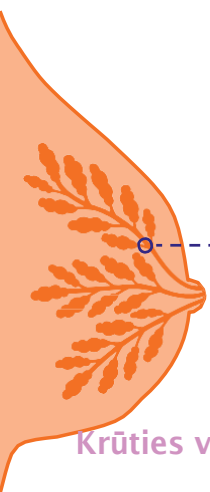
Neinvazinis krūties vėžys

Maždaug 1 iš 5 moterų, kurioms tyrimo metu diagnozuojamas krūties vėžys, nustatoma, kad jis yra neinvazinis. Tai reiškia, kad krūtyje yra vėžinių ląstelių, bet jos randamos tik pieno latakuose ir dar nėra išplitusios niekur kitur. Ši krūties vėžio forma dar vadinama duktaline karcinoma *in situ* (DCIS). Kai kurioms moterims vėžinės ląstelės neplinta už pieno lataką ribų. Tačiau kitoms moterims ateityje jos išplinta į aplinkinius krūties audinius.

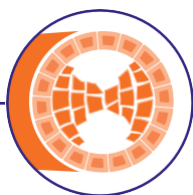
Gydytojai negali pasakyti, ar neinvazinis krūties vėžys neišplis į aplinkinius audinius.

Invazinis krūties vėžys

Maždaug 4 iš 5 moterų, kurioms tyrimo metu diagnozuojamas krūties vėžys, nustatoma, kad jis yra invazinis. Tai reiškia, kad vėžys iš pieno latako išplito į aplinkinius krūties audinius. Paprastai negydomas invazinis vėžys išplinta ir į kitus organus.

Normalus pieno latakas

Neinvazinis krūties vėžys

Invazinis krūties vėžys

Krūties vėžio gydymas

Nepriklausomai nuo to, ar vėžys invazinis, ar neinvazinis, jums bus pasiūlytas gydymas ir krūties vėžio specialistų grupės priežiūra. Tikėtina, kad gydymui reikės operacijos (o gal net ir mastektomijos), hormonų terapijos, spindulinės terapijos ir, galbūt, chemoterapijos. Šios gydymo formos gali turėti sunkų, ilgalaikį šalutinį poveikį.

Kaip apsispręsti: galima krūtų tyrimo nauda ir rizika

Tik jūs galite nuspręsti, ar tirtis krūtis, ar ne. Sprendimą dėl krūtų tyrimo moterys priima atsižvelgdamos į daugybę įvairių dalykų. Norint padėti jums apsispręsti, pateikiame informacijos apie galimą tyrimo naudą ir riziką.

Šis tyrimas padeda gelbėti krūtų vėžiu sergančių moterų gyvybę

Moterys išgelbėjamos, nes vėžys diagnozuojamas ir pradedamas gydyti anksčiau, negu tai būtų padaryta, jeigu tyrimas nebūtų atliktas.

Tyrimas padeda diagnozuoti ir tas vėžio formas, kurios moterims grėsmės nekelia

Kai kurioms moterims diagnozuojamas ir gydomas krūties vėžys, kuris kitaip nebūtų aptiktas ir nebūtų kėlęs joms grėsmės. Tai pagrindinė tyrimo rizika.

Gydytojai ne visada gali pasakyti, ar diagnozuotas krūties vėžys kels grėsmę gyvybei, ar ne. Todėl gydymas siūlomas visoms krūties vėžius sergančioms moterims. Tai reiškia, kad kai kurioms moterims bus pasiūlytas gydymas, kurio joms nereikia.

Galimos krūtų tyrimo naudos ir rizikos įvertinimas

Krūtų tyrimas gali padėti išgelbėti krūties vėžius sergančios moters gyvybę

Krūtų tyrimas gali reikšti, kad bus diagnozuotas ir gydomas vėžys, kuris niekada nebūtų kėlęs pavojaus gyvybei

Nesutariama dėl to, kiek moterų išgelbėjama atliekant krūtų tyrimus ir kelioms moterims diagnozuojamas vėžys, kuris niekada nebūtų kėlęs pavojaus jų gyvybei. Kitame puslapyje pateikti ekspertų grupės atlikto tyrimo rezultatai šioje srityje.

Gelbėjama krūties vėžiu sergančių moterų gyvybė

Tyrimai nuo krūties vėžio išgelbėja maždaug 1 iš 200 visų patikrintų moterų. Per metus Jungtinėje Karalystėje nuo krūties vėžio išgelbėjama apie 1 300 moterų.

Diagnozuojamos vėžio formos, kurios moters gyvybei grėsmės nekelia

Maždaug 3 iš 200 moterų, kurios tikrinamos kas 3 metus ir kurioms yra 50-70 metų, diagnozuojamas vėžys, kuris kitaip nebūtų buvęs aptiktas ir niekada nebūtų kėlęs grėsmės jų gyvybei. Taigi, per metus Jungtinėje Karalystėje apie 4 000 moterų pasiūlomas gydymas, kurio joms nereikia.

Tad kiekvienai moteriai, kuri išgelbėjama nuo vėžio, tenka 3 moterys, kurioms diagnozuojama gyvybei grėsmės nekelianti vėžio forma.

Mokslininkai ieško būdų, kuriais galėtų nustatyti, kurioms moterims diagnozuotas krūties vėžys pavojingas gyvybei, o kurioms ne.

Ar krūčių tyrimas yra susijęs su kitokia rizika?

- Daugumai moterų, kurių tyrimo rezultatuose randama pataloginių pakitimų, krūties vėžys nėra diagnozuojamas. Toms moterims tenka be reikalo nerimauti, o kai kurios taip susikremta, kad kartais net negali imtis joms įprastos kasdieninės veiklos.
- Rentgeno spinduliai labai retais atvejais gali sukelti vėžį. 20 metų kas 3 metus darantis mamografijos tyrimus rizika susirgti vėžiu šiek tiek padidėja.
- Labai retais atvejais tyrimo metu vėžio aptikti nepavyksta. Jo metu aptinkama dauguma krūties vėžio formų; jis neaptinkamas maždaug 1 iš 2 500 patikrintų moterų.

Kokie yra krūčių vėžio simptomai?

Jeigu gerai žinote, kaip paprastai atrodo jūsų krūtys ir kokia jų savijauta, kur kas lengviau pastebėsite pakitimus, kurie gali rodyti krūties vėžį. Tai labai svarbu net ir tuo atveju, jeigu jums buvo atlikta krūčių tyrimas. Atkreipkite dėmesį į tokius dalykus:

- Guzelis ar sukietėjimas krūtyje.
- Spenelio pakitimai. Spenelis gali būti įtrauktas arba gali pasikeisti jo forma. Gali atsirasti bėrimas, dėl kurio spenelis paraus arba atrodys lyg pasidengęs žvyneliais; iš jo gali pasirodyti kraujingų ar kitokių išskyrių.
- Krūties išvaizdos ar savijautos pokyčiai. Ji gali atrodyti sunkesnė, šilta, nelygi, o odoje gali matytis įdubimų. Gali pasikeisti krūties dydis ir forma.
- Skausmas ar nemalonūs pojūčiai krūtyje ar pažastyje.
- Pabrinkimas arba guzelis pažastyje.

Jeigu pastebėtumėte krūties pakitimų, nedelsdama susitarkite dėl apsilankymo pas gydytoją. Jums gali būti diagnozuotas vėžys. Jeigu taip atsitiktų, anksti krūties vėžį diagnozavus ir pradėjus gydyti didesnė tikimybė išgyventi.

Kas su mano mamogramomis daroma po tyrimo?

Šiaurės Airijos krūčių tikrinimo programa jūsų mamogramas laikys bent 8 metus. Jos laikomos labai saugiai. Tikrinimo programa reguliariai tikrina pacienčių informaciją, kad būtų užtikrinta kuo geresnė jų sveikatos priežiūra. Kitų sveikatos priežiūros institucijų darbuotojams taip pat kartais gali prireikti šios informacijos, tačiau ji suteikiama tik tiems žmonėms, kuriems ji tikrai būtina. Jeigu norite susipažinti su šių reguliarių patikrų rezultatais, kreipkitės į vietinį tyrimų skyrių.

Į ką kreiptis, jeigu turiu klausimų?

Jeigu turite klausimų apie tyrimą, kreipkitės į vietinį diagnostikos centrą. Jeigu norite su kuo nors pasitarti dėl to, ar verta tirtis krūtis, jums gali padėti jūsų gydytojas.

Kartu galėsite įvertinti galimą tyrimo naudą ir riziką, ir tai padės jums apsispręsti.

Išsamesnės informacijos apie krūtų tyrimą, įskaitant šį informacinį lapelį rengiant naudotus informacijos šaltinius, ieškokite čia:

The Northern Ireland Breast Screening Programme

www.cancerscreening.hscni.net

The NHS Breast Screening Programme

www.cancerscreening.nhs.uk/breastscreen

Informed Choice about Cancer Screening

www.informedchoiceaboutcancerscreening.org

Naudingos informacijos apie krūtų tyrimą galite rasti ir toliau nurodytų labdaros organizacijų interneto svetainėse.

Cancer Research UK -- cruk.org

Healthtalkonline -- healthtalkonline.org

Breakthrough Breast Cancer -- breakthrough.org.uk

Breast Cancer Campaign -- breastcancercampaign.org

Breast Cancer Care -- breastcancercare.org.uk

Jeigu šį informacinį lapelį norite gauti kita kalba arba kitokia forma, apsilankykite www.cancerscreening.hscni.net arba kreipkitės į vietinį tyrimų skyrių.

Šį informacinį lapelį parengė „Informed Choice about Cancer Screening“, nepriklausoma informacijos specialistų iš „King’s Health Partners“ grupė, kuri konsultavosi ir naudojo rašytinę informaciją, gautą iš „Cancer Research UK“. Jis buvo pritaikytas tam, kad „Public Health Agency“ galėtų jį naudoti Šiaurės Airijoje.

Pasitelkus viešąsias konsultacijas daugiau kaip 1 000 visuomenės atstovų išreiškė nuomonę apie tai, kaip turėtų būti pateikiama informacija apie Nacionalinės sveikatos apsaugos sistemos Vėžio diagnostikos programas.

Konsultacijas teikė šios organizacijos: „Beating Bowel Cancer“, „BME Cancer Communities“, „Bowel Cancer UK“, „Breakthrough Breast Cancer“, „Breast Cancer Campaign“, „Breast Cancer Care“, „Cancer Research UK“, „Independent Cancer Patients’ Voice“, „Jo’s Cervical Cancer Trust“ ir „Patient Information Forum“.

Informacija šiame informaciniame lapelyje buvo pateikta atsižvelgus į piliečių komisijos, kurią sudarė 25 moterys, rekomendacijas dėl to, kaip kalbėti apie galimą krūtų tyrimo naudą ir riziką.

www.informedchoiceaboutcancerscreening.org

Finansuota iš Nacionalinės sveikatos apsaugos sistemos Vėžio diagnostikos programos.

Public Health Agency 12–
22 Linenhall Street Belfast
BT2 8BS
Tel.: 028 9032 1313
www.publichealth.hscni.net
www.cancerscreening.hscni.net

